

MUNI LAW

NAŘÍZENÍ ŘÍM I

- OPAKOVÁNÍ

- NOVÁ PROBLEMATIKA

OSNOVA

- OPAKOVÁNÍ
- KOLIZNÍ ÚPRAVA SMLUVNÍCH ZÁVAZKŮ
 - SPECIÁLNÍ PRAVIDLA
 - MEZE OBLIGAČNÍHO STATUTU
- VYBRANÉ PROBLÉMY METODY KOLIZNÍ
 - IMPERATIVNÍ NORMY
 - VÝHRADA VEŘEJNÉHO POŘÁDKU

Opakování

Opakování – kolizní úprava smluvních závazků

- CO JE TO OBLIGAČNÍ STATUT?
- V ČEM MŮŽE SPOČÍVAT MEZINÁRODNÍ PRVEK VE SMLUVNÍCH ZÁVAZKOVÝCH VZTAZÍCH? UVEĎTE PŘÍKLADY.
- V JAKÝCH PŘEDPÍSECH JE OBSAŽENA KOLIZNÍ ÚPRAVA SMLUVNÍCH ZÁVAZKOVÝCH VZTAHŮ?
- JAKÝ JE VZTAH ZMPS A NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- CO JE TO VOLBA PRÁVA?
- CO ZNAMENÁ PRINCIP JEDNOTNÉHO OBLIGAČNÍHO STATUTU?

Opakování – působnost nařízení Řím I

- JAK JE VYMEZENA VĚCNÁ PŮSOBNOST NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- JAKÉ OTÁZKY JSOU VYLOUČENY Z VĚCNÉ PŮSOBNOSTI NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- JAKÝ JE ROZHODNÝ OKAMŽIK PRO URČENÍ ČASOVÉ PŮSOBNOSTI NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- CO ZNAMENÁ, ŽE OSOBNÍ PŮSOBNOST NAŘÍZENÍ ŘÍM I JE UNIVERZÁLNÍ?
- V JAKÝCH STÁTECH SE NAŘÍZENÍ ŘÍM I POUŽÍVÁ?

Opakování – pravidla v nařízení Řím I

- JAKÉ JE ZÁKLADNÍ PRAVIDLO PRO URČENÍ OBLIGAČNÍHO STATUTU V NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- JAK JE V NAŘÍZENÍ ŘÍM I UPRAVENA VOLBA PRÁVA? JE VOLBA PRÁVA NĚJAK OMEZENA?
- JAKÝ JE NÁHRADNÍ HRANIČNÍ URČOVATEL V NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- JAKÁ JE STRUKTURA ČL. 4 NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- CO JE TO ÚNIKOVÁ DOLOŽKA?

Opakování – zvláštní pravidla v nařízení Řím I

- PRO JAKÉ SMLUVNÍ TYPY OBSAHUJE NAŘÍZENÍ ŘÍM I SPECIÁLNÍ ÚPRAVU? V ČEM ZVLÁŠTNÍ ÚPRAVA SPOČÍVÁ?
- JAK JE PRO ÚČELY NAŘÍZENÍ ŘÍM I DEFINOVÁNA SPOTŘEBITELSKÁ SMLOUVA?
- CO ZNAMENÁ, ŽE OBCHODNÍK MUSÍ SVOJI ČINNOST NA ZEMI SPOTŘEBITELE „ZAMĚŘOVAT“? V ČEM MŮŽE ZAMĚŘENÍ OBCHODNÍKA SPOČÍVAT?
- JAKÝ JE ZÁKLADNÍ HRANIČNÍ URČOVATEL PRO URČENÍ PRÁVA ROZHODNÉHO PRO SPOTŘEBITELSKOU SMLOUVU V REŽIMU NAŘÍZENÍ ŘÍM I?
- JAKÝ JE NÁHRADNÍ HRANIČNÍ URČOVATEL PRO URČENÍ PRÁVA ROZHODNÉHO PRO SPOTŘEBITELSKOU SMLOUVU V REŽIMU NAŘÍZENÍ ŘÍM I?

Opakování – meze obligačního statutu

- Co znamená pojem „meze obligačního statutu“?
- Co je to osobní statut? Jaké otázky upravuje?
- Kdo může být subjektem mezinárodního práva soukromého?
- Jaké je postavení státu v oblasti MPS?
- Kde a jak je osobní statut upraven? Jaký hraniční určovatel se používá pro fyzické osoby a jaký pro osoby právnické?
- Na základě čeho lze určit obvyklý pobyt fyzické osoby?
- Co je to zásada inkorporace?
- Jak jsou meze obligačního statutu upraveny v nařízení Řím I?

Kolizní úprava smluvních závazkových vztahů – pokračování

Pracovní smlouvy – čl. 8 nařízení Řím I

- Základní pravidlo – omezená **volba práva**
 - Lze si zvolit kterýkoliv právní řád, ale zaměstnanec zůstává chráněn
 - Zvolené právo **nesmí zaměstnance zbavovat ochrany**, kterou mu poskytují kogentní normy **práva země, které by se jinak použilo**
- Náhradní hraniční určovatel
 - **Místo obvyklého výkonu práce**, příp. místo, kde se nachází provozovna, která zaměstnance zaměstnala, pokud obvykle nevykonává svoji práci v jedné zemi
 - **Úniková doložka**

Příklad 1

- Společnost Zemo, a.s., (sídlo a místo podnikání ve Zlíně, provozovatel velkoobchodu se stavebninami) se rozhodla přijmout dalšího prodavače/prodavačku. Ze všech uchazečů vybrali Michala, slovenského státního příslušníka s bydlištěm v Trenčíně (Slovensko). V pracovní smlouvě uzavřené mezi společností Zemo a Michalem v říjnu 2020 bylo jako místo výkonu práce sjednáno: „Zlín, Česká republika“.
- Určete právo rozhodné pro tuto situaci.

Příklad 2

- Společnost Karanfil (sídlo a místo podnikání ve Ankaře, Turecko) je zhotovitelem stavby v Hradci Králové. V červnu 2020 přijala na tuto zakázku tři nové zaměstnance. Šlo o české státní příslušníky s obvyklým bydlištěm v Pardubicích. Součástí pracovní smlouvy bylo i ujednání: „*Tato pracovní smlouva se řídí tureckým právem.*“
- Určete právo rozhodné pro tuto situaci.

Působnost obligačního statutu

- = jaké otázky se řídí právem rozhodným pro smlouvu
- Čl. 12 nařízení Řím I
 - Výklad smlouvy
 - Plnění závazků ze smlouvy
 - Důsledky porušení smlouvy vč. náhrady škody
 - Zánik závazku vč. promlčení
 - (...)
- **Zásada jednotného statutu** = závazek se řídí stejným právem od svého vzniku přes své realizování až do svého zániku

Meze obligačního statutu

- **Meze obligačního statutu** = otázky úzce související se smlouvou, které se nutně nemusí řídit stejným právem jako smlouva
 - Právní osobnost a svéprávnost
 - Věcněprávní účinky smlouvy
 - Platnost smlouvy
 - Forma smlouvy
 - (...)

Platnost a forma právního jednání

- Existence a materiální platnost smlouvy
 - Čl. 10 nařízení Řím I
- Formální platnost smlouvy
 - Čl. 11 nařízení Řím I

Osobní a věcný statut

- Osobní statut
 - Fyzické osoby
 - čl. 1 odst. 2 písm. a) Řím I → § 29 ZMPS
 - Právnícké osoby
 - čl. 1 odst. 2 písm. f) Řím I → § 30 ZMPS
- Věcný statut (viz podzimní semestr)
 - § 69 – 73 ZMPS
 - Věcněprávní účinky smlouvy

Příklad 1

- Společnost Sluší ti to, s.r.o., (sídlo a místo podnikání v Praze) si zřídila e-shop s dámskou módou. Stránky obchodu jsou vedeny v jazyce českém, slovenském, polském a německém. Ceny jsou uváděny v českých korunách, polských zlotých a eurech. Rovněž informace o dopravě uvádějí možnost dodání do ČR, Polska, Německa a na Slovensko. Zboží si objednala i paní Clara (obvyklé bydliště v Německu). V obchodních podmínkách e-shopu je obsažena volba českého práva.
- Určete právo rozhodné pro otázku, zda byly obchodní podmínky platně včleněny do smlouvy.

Příklad 2

- Během pobytu v Amsterdamu si studentka PrF (česká státní příslušnice s bydlištěm v Jihlavě) pronajala kolo z místní půjčovny King Bikes (sídlo a místo podnikání v Amsterdamu, Nizozemsko).
- Určete právo rozhodné pro situaci, kdy by studentka vrátila kolo poškozené a společnost King Bikes by požadovala úhradu smluvní pokuty a náhrady škody.

Příklad 3

- Tomáš Novák (český státní příslušník s bydlištěm v Aši) se rozhodl koupit byt ve městě Selb (Německo), který prodávala společnost Wohnungen Selb, GmbH (sídlo a místo podnikání v Selbu, Německo). Součástí smlouvy, kterou strany uzavřely v lednu 2020, bylo i toto ujednání: *„Tato smlouva se řídí německým právem.“*
- Určete právo rozhodné pro tuto smlouvu.

Příklad 4

- Společnost Zemo, a.s., (sídlo a místo podnikání ve Zlíně) provozuje velkoobchod se stavebninami. Pro obchodování využívá jak přímé jednání, tak i e-shop v jazyce českém, slovenském a anglickém. Společnost Zemo uzavřela (jako prodávající) v září 2020 smlouvu se společností Zdarovoje (sídlo a místo podnikání v Moskvě, Rusko). Jejím předmětem byla koupě-prodej stavebnin. Ve smlouvě byly následující doložky: „*Vylučuje se použití Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Smlouva se řídí českým právem.*“ Společnost Zdarovoje nezaplatila kupní cenu.
- Určete právo rozhodné pro situaci, kdy se společnost Zemo bude domáhat zaplacení kupní ceny.

Příklad 5

- Společnost Zemo, a.s., (sídlo a místo podnikání ve Zlíně) provozuje velkoobchod se stavebninami. Pro obchodování využívá jak přímé jednání, tak i e-shop v jazyce českém, slovenském a anglickém. Společnost Zemo uzavřela (jako prodávající) v září 2020 smlouvu se společností Zdarovoje (sídlo a místo podnikání v Moskvě, Rusko). Jejím předmětem byla koupě-prodej stavebnin. Ve smlouvě byly následující doložky: „*Vylučuje se použití Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Smlouva se řídí českým právem.*“ Společnost Zdarovoje nezaplatila kupní cenu.
- Určete právo rozhodné pro formu kupní smlouvy.

Shrnutí – aplikační test nařízení Řím I

- **Časová působnost** – čl. 28
 - Smlouva uzavřena po 17. 12. 2009 vč.
 - **Věcná působnost**
 - Smluvní závazkový vztah s mezinárodním prvkem ve věci občanské a obchodní (čl. 1 odst. 1) + není vyloučeno (čl. 1 odst. 2, 3)
 - **Územní působnost**
 - Sudiště v členském státě EU (bez Dánska)
 - **Osobní působnost**
 - Univerzální – ve smluvním závazkovém vztahu existuje mezinárodní prvek
- **Nařízení Řím I lze použít**

Shrnutí – vyhledání a použití kolizního pravidla

- **Speciální pravidla** – čl. 5 – 8
 - přepravní smlouvy – čl. 5
 - spotřebitelské smlouvy – čl. 6
 - spotřebitel + obchodník + provozovna/ zaměření x jinak → čl. 3, 4
 - vyloučené spotřebitelské obchody – čl. 6 odst. 4 → čl. 3, 4
 - volba práva – čl. 6 odst. 2
 - náhradní hraniční určovatel – čl. 6 odst. 1
 - pojistné smlouvy – čl. 7
 - pracovní smlouvy – čl. 8
- **Volba práva** – čl. 3
- **Náhradní hraniční určovatel** – čl. 4 (+ čl. 19)
 - odst. 1 (x odst. 3) → odst. 2 (x odst. 3) → odst. 4
 - **Obligační statut** = *lex causae* smlouvy (+ čl. 12)

**M U N I
L A W**

DALŠÍ OTÁZKY

ZPŮSOBY OCHRANY

- **Imperativní normy** = slouží k **prosazení zájmů** určitého státu (ZJEDNODUŠENĚ VEŘEJNOPRÁVNÍ NORMY V KONTAKTU ČI INTERAKCI SE SOUKROMOPRÁVNÍMI VZTAHY)

- **Výhrada veřejného pořádku** = slouží k **ochraně zájmů** určitého státu

Postup českého soudu při řešení sporu

- Posouzení skutkového stavu
- Určení použitelného předpisu
- Použití kolizní normy
- Určení práva rozhodného
- **Použití práva rozhodného (včetně vyhodnocení případného dopadu imperativních norem)**
- **Uplatnění výhrady veřejného pořádku**
- Vydání rozhodnutí

Imperativní normy

- Každý soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem (např. smlouva) má svůj právní režim = právo rozhodné (obligační statut)
- Existují normy, které:
 - nejsou primárně určeny k úpravě soukromoprávního poměru s mezinárodním prvkem
 - svými účinky však na tento poměr dopadají (tj. ovlivňují práva a povinnosti účastníků tohoto poměru)
 - vyjadřují **veřejný zájem** státu
- Pro správné a spravedlivé posouzení dané situace je nutné, aby soudce zohlednil při rozhodování dopad těchto norem

Imperativní normy – pojem

- Různá terminologie – nutně použitelné normy, mezinárodně kogentní normy, imperativní normy, nutně použitelné předpisy
- Slouží k **prosazení veřejného zájmu**
- **Normy veřejného práva** (právo správní, finanční, trestní apod.)
- **Nejsou vyloučeny normy soukromého práva...**
 - Vyjádřeny v normách mezinárodního, unijního či vnitrostátního původu

Imperativní normy – definice

- Článek 9 odst. 1 nařízení Řím I
 - Imperativní ustanovení jsou ustanovení, jejichž **dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů**, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání, **zásadní** do té míry, že se **vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci**, která spadá do jejich oblasti působnosti, **bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo**

Imperativní normy – charakteristické znaky

- **Prosazují veřejné zájmy** státu
- **Intenzita** veřejného zájmu = dodržování je zásadní, vyžaduje se jejich použití na jakoukoli situaci, tj. i tu, která překračuje hranice státu
- **Použijí se bez ohledu na právo rozhodné**
- Uplatnění norem mimo oblast jejich přímé působnosti = **zohlednění jejich dopadu na soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem**

Imperativní normy – příklady

- Zákazy vývozu, dovozu, tranzitu, antikorupční legislativa, legislativa týkající se ochrany a zabezpečení volné soutěže, oblast veřejných zakázek, ochrana měny a další devizová opatření, finanční legislativa, problematika norem hygienických, technických, norem upravujících bezpečný výrobek či ochranu životního prostředí, normy z oblasti sociálního zabezpečení, normy z oblasti kartelového práva

Imperativní normy – členění a použití

- **Imperativní normy *lex fori*** = normy, které jsou součástí práva státu, kde se nachází soud
 - Pro český soud = imperativní normy českého práva
 - Použijí se vždy, bez ohledu na právo rozhodné
- **Imperativní normy *lex causae*** = normy, které jsou součástí práva rozhodného pro daný poměr
 - Použijí se jako součást práva rozhodného
- **Imperativní normy 3. státu** = nejsou součástí ani *lex fori* ani *lex causae*, ale mohou mít vliv na daný soukromoprávní poměr

Imperativní normy – právní úprava

- ZMPS
 - § 3 – *lex fori*
 - § 23 odst. 1 – *lex causae*
 - § 25 – 3. státu
- Čl. 9 nařízení Řím I
 - odst. 2 – *lex fori*
 - odst. 3 – 3. státu

Příklad na úvod

- Společnost T.B., a.s., (sídlo v Brně, kupující) uzavřela v březnu 2020 kupní smlouvu s dodavatelem, společností M&S, GmbH, (sídlo v Essenu, Německo). Strany se dohodly, že se smlouva bude řídit německým právem.
- Podle českého zákona o registru smluv má společnost T.B., a.s., povinnost zveřejnit vymezené smlouvy v registru smluv, jinak smlouva nenabude účinnosti.
- Německé právo tuto povinnost neobsahuje.

- Jakým právem se řídí smlouva?
- Má společnost T.B., a.s., povinnost zveřejnit smlouvu v registru smluv?

Příklad na úvod – řešení

- O jakou situaci se jedná?
 - Kupní smlouva mezi českou a německou společností
- Jaký předpis lze použít k určení práva rozhodného pro smlouvu?
 - Nařízení Řím I, ZMPS
- Který předpis se použije?
 - Smlouva byla uzavřena po 17.12.2009 → použije se nařízení Řím I

Příklad na úvod – řešení

- Je splněna působnost nařízení Řím I?
 - Věcná – jedná se o kupní smlouvu, věc obchodněprávní, s mezinárodním prvkem – společnosti jsou z různých států + nejedná se o vyloučenou otázku podle čl. 1 odst. 2, 3
 - Územní – strany se mohou soudit v ČR nebo v Německu
 - Osobní – univerzální – je zde mezinárodní prvek
- Nařízení Řím I lze použít

Příklad na úvod – řešení

- Zvolily si strany právo rozhodné?
 - Ano, provedena volba práva podle čl. 3 nařízení Řím I
 - Právním rozhodným pro smlouvu je německé právo
 - X z českého zákona o registru smluv vyplývá povinnost zveřejnit smlouvu v registru smluv → jedná se o tzv. **imperativní normu**
***lex fori* = nutně použitelnou normu**
- I když se smlouva řídí německým právem, musí strany splnit i povinnost podle českého zákona o registru smluv

Příklad 1

- Společnost M (sídlo v ČR, prodávající) uzavřela v říjnu 2018 smlouvu na dodávku zboží se společností N (sídlo v Rusku, kupující). Strany se dohodly, že se smlouva bude řídit českým právem.
- ČR, resp. EU zakázala vývoz určitých technologií do Ruska (embargo platí od srpna 2014).
- Společnost N trvá na dodání zboží. Spor bude řešen u českého soudu.
- Jakým právem se řídí smlouva? Jaký vliv má embargo na smlouvu? Bude možné, aby společnost M dodala zboží? Je embargo imperativní normou? Musí se tato norma použít?

Příklad 2

- Společnost A se sídlem v ČR uzavře smlouvu na dodávku zboží se společností B se sídlem ve státě B.
 - Ve smlouvě je doložka o práva státu B. ČR zakáže vývoz daného zboží do státu B. Společnost B trvá na dodání zboží. Spor bude řešen u českého soudu.
 - Ve smlouvě je doložka o volbě práva státu B. Stát B zakáže dovoz daného zboží do státu B. Společnost B trvá na dodání zboží. Spor bude řešen u českého soudu.
 - Ve smlouvě je doložka o volbě českého práva. Stát B zakáže dovoz daného zboží z ČR do státu B. Společnost B trvá na dodání zboží. Spor bude řešen u českého soudu.
 - O jaké imperativní normy se jedná? Z jakého právního řádu vyplývají? Jak tyto normy ovlivňují smlouvu?

Příklad 3

- Společnost D (sídlo v ČR) a společnost E (sídlo v Německu, zhotovitel) uzavřely smlouvu na dodávku zařízení. Smlouva se řídí německým právem. Během závěrečných zkoušek zařízení, které prováděla společnost E, se ukázalo, že zařízení nesplňuje všechny technické normy a požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, které jsou platné na území ČR.
- Jakým právem se řídí smlouva?
- Jsou technické normy a požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci imperativními normami? Jak tato pravidla ovlivňují smlouvu?

Výhrada veřejného pořádku – pojem

- Nástroj ochrany veřejného pořádku
 - Zajišťuje ochranu hodnot tuzemského práva, na nichž je nutné bezvýhradně trvat
 - Ustanovení právního řádu, které **umožňuje a zavazuje odmítnout výjimečně použití ustanovení zahraničního právního řádu**, jestliže by **účinky** tohoto použití byly zásadně nepřijatelné
- Stát je suverén na svém území a je oprávněn odmítnout použití cizího práva

Výhrada veřejného pořádku – právní úprava

- § 4 ZMPS
 - Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se **účinky** tohoto použití **zjevně přičily** veřejnému pořádku.
- Čl. 21 nařízení Řím I

§ 4 ZMPS – obsah a předmět

- **Obsah** – základní zásady (hodnoty) reflektované tuzemským právem
 - Ústavní právo – např. spravedlivý proces, autonomie vůle, rovnost, právo vlastnit majetek
 - Jednoduché právo – zákony – zejména oblast rodinného a dědického práva
- **Předmět** – účinky použití cizího práva
 - V rámci výhrady veřejného pořádku nelze hodnotit právní normy cizího státu (zásada svrchovanosti států)
 - X hodnotí se účinky, jaké by mělo použití cizího práva v tuzemsku v konkrétním případě

§ 4 ZMPS – kvalifikovanost rozporu

- **Kvalifikovanost rozporu** účinků použití cizího práva a chráněných hodnot
 - Teritoriální souvislost – vztah dané situace k tuzemsku
 - Časová souvislost – aktuálnost zásahu v tuzemsku
 - Čím intenzivnější vztah má situace k tuzemsku, tím je větší nebezpečí nežádoucích účinků a tím více se projevuje potřeba využít výhradu
- Rozpor s veřejným pořádkem musí být „**zjevný**“ (x nestačí pouhá rozdílnost norem práva českého a práva cizího)
- Výhrada veřejného pořádku se uplatňuje pouze **výjimečně**

Výhrada veřejného pořádku – způsob použití

- Posouzení skutkového stavu
- Určení použitelného předpisu
- Použití kolizní normy
- Určení a zjištění obsahu práva rozhodného (tj. cizího práva) → zjištění existence zjevného rozporu s veřejným pořádkem → **uplatnění výhrady veřejného pořádku** → **povinnost soudu nepoužít ustanovení cizího práva**, účinky jehož použití jsou v rozporu s tuzemským veřejným pořádkem
- Vydání rozhodnutí

Příklad 1

- Pan A (český státní příslušník s bydlištěm v ČR) uzavřel pracovní smlouvu se společností B (sídlo ve státě X). Místem výkonu práce bylo Brno, ČR. Součástí pracovní smlouvy bylo i ujednání: „*Tato pracovní smlouva se řídí právem státu X.*“ Podle práva státu X může zaměstnavatel dát zaměstnanci výpověď i bez uvedení důvodu. Zatímco podle českého pracovního práva může zaměstnavatel ukončit se zaměstnancem pracovní poměr výpovědí pouze ze zákonem uvedených důvodů.
- Je nutné použít právo státu X? Může český soud uplatnit výhradu veřejného pořádku? Jaký je důsledek uplatnění výhrady veřejného pořádku?

Příklad 2

- Paní A (státní příslušnost ČR a obvyklý pobyt ve státě B) zemřela a zanechala pozůstalost v ČR. Dědictví projednává český soud. Paní A má jedno manželské a jedno nemanželské dítě. Paní A nezanechala závěť. Dědění se řídí právem státu B.
- Podle práva státu B mohou ze zákona dědit pouze manželské děti.
- České právo nerozlišuje mezi dětmi manželskými a nemanželskými, dědit mohou všechny.
- Je nutné použít právo státu B? Může český soud uplatnit výhradu veřejného pořádku? Jaký je důsledek uplatnění výhrady veřejného pořádku?

Příklad 3

- Manželé, oba íránští státní příslušníci, žili v České republice. Vzhledem k nevěře manžela podala manželka u českého soudu návrh na rozvod.
- Podle íránského práva, kterým se rozvod řídí, nelze v případě nevěry manžela manželství rozvést. Toto právo náleží pouze manželovi. Současně, dítě přechází v případě rozvodu do péče otce, nikoliv matky.
- Je nutné použít íránské právo? Může český soud uplatnit výhradu veřejného pořádku? Jaký je důsledek uplatnění výhrady veřejného pořádku?

Shrnutí a závěr

